

Fågelräkningar på Stora Karlsö

Stora Karlsö är naturligtvis mest känd för sina sillgrisslor och tordmular. Men här finns också många andra fåglar som lockar besökare. Åtskilliga publikationer beskriver det rika fågellivet. Fullständiga inventeringar har emellertid inte genomförts före 1980-talet.

Den senaste inventeringen av fågellivet på Stora Karlsö gjordes under 2013. Den omfattade antalet häckande och revirhävdande fåglar i enlighet med det arbete som gjorts 1984–1985, 1998 och 2005 av Stellan

Hedgren och Tuomo Kolehmainen. Inventeringen under 2013 var således den fjärde i ordningen.

Det är naturligtvis svårt att följa förändringar i fågelförekomsten med räkningar

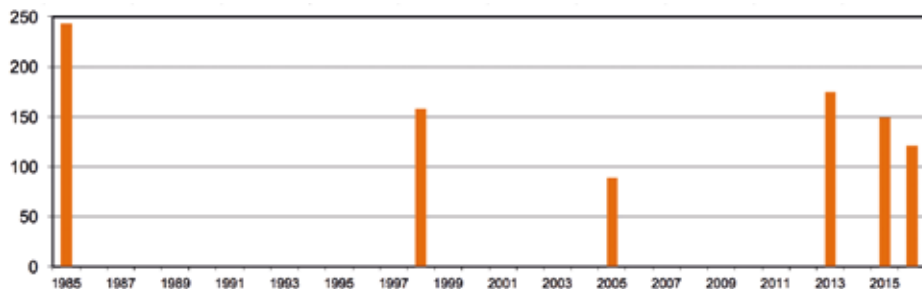

Höksångaren har sedan 1998 förekommit på en jämn nivå med 12–14 par. Som framgår av kartan finns de flesta höksångarna kring Norderslätt. Arten gynnas av buskar med gläntor och gärna höga sångplatser. Därför är det viktigt att bevaka och åtgärda förbuskningen i de områden där arten finns. Höksångaren är en av de arter som lockar många besökare till Stora Karlsö. Det finns inte många andra platser där arten med säkerhet kan ses och höras sjunga.

Det beräknas att det finns 75 häckande par på Gotland och 350 par i Sverige. De 12 par som fanns under 2016 står således för 16 procent av den gotländska populationen. Vi har ett stort ansvar för skydd och åtgärder som gynnar höksångaren.

Många hussvalor häckar på byggnader på Stora Karlsö. Foto: Magnus Melin.

Räkningar av bon för knappt 70 år sedan visar att hussvalan häckade utmed klippbranterna. År 1946 räknades till 169 bon och under början av 1960-talet fanns som mest 356 bon. Vid inventeringarna från 1985 och senast 2013 varierade antalet mellan 100–250 bon. Av figuren framgår att hussvalan är ett tydligt exempel på att det är vanskligt att bedöma trender i förekomsten på arter med stor mellansårsvariation.

Vid de senaste årens räkningar har de allra flesta häckat på fyrbyggnaden, 103 bebodda bon under 2016. Därutöver fanns 18 bon på byggnaderna i Hien. Den extremt torra sommaren medförde att svalorna hade svårt att samla lera till bobygget. Många sågs samla tång och sjögräs i strandkanten som bomaterial. Tyvärr var materialet för skört och många bon rasade.

► som görs med så många års uppehåll. Därför påbörjades 2015 på uppdrag av länsstyrelsen uppföljning av speciellt skyddsvärda arter. Detta görs varje år och de arter som omfattas är storskarv, ros Karl, havstrut, silvertärna, tobisgrissla, hussvala, skärpiplärka, höksångare, törnskata och rosenfink. Räkningarna utförs enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för inventeringar. Resultaten är därmed helt jämförbara med de räkningar som tidigare använts på Stora Karlsö.

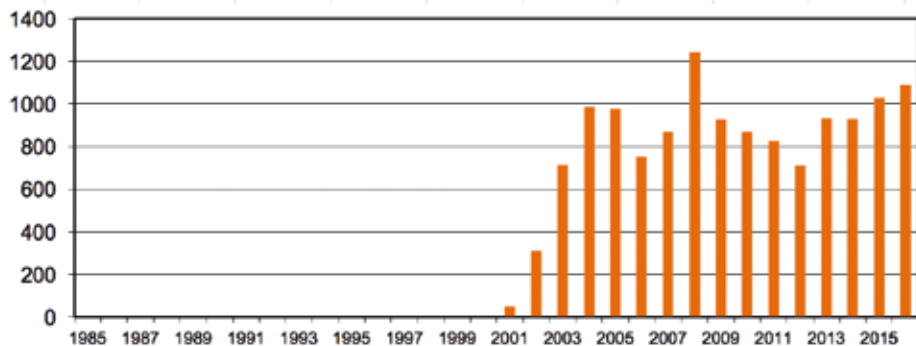
Positiv utveckling

Resultaten visar att antalet häckande silvertärnor och skärpiplärkor har en positiv utveckling. Antalet silvertärnor är nu drygt 200 par, det högsta någonsin på Stora Karlsö. Samma gäller för den mindre vanliga skärpiplärkan med 19 par. Det har beräknats att det finns 1 500 par silvertärnor och 120 par skärpiplärkor på Gotland.

Tyvärr för några arter en tynande tillvaro. Det gäller framför allt ros Karl, tobisgrissla och rosenfink. Mycket tyder på att ros Karl också minskar på Gotland. Resultatet 2016 (ett par) skall jämföras med 2–4 par senaste 20 åren. Även tobisgrisslan minskar på Stora Karlsö. Resultatet (två par) skall jämföras med 34 par 1984–1985, tio par 1998, sex par 2005 samt tre par 2013 och 2015. Rapporter visar också att arten minskar på övriga områden kring Gotland.

Få rosenfinkar

Under 2016 fanns endast fyra sjungande rosenfinkar. Resultatet visar att arten uppvisar en fortsatt tydlig minskning på Stora Karlsö, jämfört med tidigare år. Det finns inget som tyder på att arten häckat under 2016. Rosenfinken hade, sedan den gjort sitt första häckningsförsök på Stora Karlsö 1949, starkt ökat i antal och kunde 1971

Figuren visar antalet häckande storskarvar sedan arten kom till Stora Karlsö 2001. Då fanns 49 par vid Svarthällar. Därefter ökade antalet snabbt till 987 par 2004. Antalet minskade därefter regelbundet, samtidigt som en ny koloni etablerades vid Hassli. Under 2008 häckade högsta antalet hittills, 1 243 par. Nästan samtliga storskarvar häckar numera i träd eller på marken från Stiudden i söder till Utfall i norr. Sedan 2016 häckar åter fem par vid Svarthällar.

Totalt finns knappt 9 100 häckande par på Gotland och 44 000 par i Sverige. På Stora Karlsö räknas antalet bon som använts den 16 augusti. Förra året fanns 1 090 bon, vilket är tolv procent av den gotländska populationen.

*Clas Hermansson och hans trogna medräknare Mia Holmbrant
pustar ut efter ett varv runt ön. Foto: Annika Melin.*

uppskattas till ett tjugotal häckande par. Arten har nu under flera år minskat sin förekomst på olika platser i Sverige. Det finns inga kända orsaker.

Räkning av sjöfåglar

Tidigare har räkning av sjöfåglar gjorts flera gånger under våren. Arbetet har varit krävande och ställt speciella krav på fågelräknarna. Räkning runt hela ön har också varit tidskrävande samt inte minst väderberoende. Denna räkning har därför från 2015 ersatts med Kustfågelövervakningen som ingår i det nationella program som påbörjades samma år. På Gotland finns fyra sådana områden av totalt 200 i Sverige. Nu räknas samtliga kustfåglar från Stornasar till Utfall två gånger under våren. Detta gör det

också möjligt att jämföra med tidigare sjöfågelräkningar. Räkningarna av kustfåglar under 2016 gav bland annat följande resultat: snatterand (två par), ejder (346 par), svärta (30 par) och småskrake (28 par).

Vid inventeringar av fåglar är det speciellt viktigt att inte störa dem under häckningstid. Därför har fågelskyddsområden med tillträdesförbud inte besökts för att undvika störningar av fågellivet. Dessa har bevakats från gränserna till respektive område. Det bedöms ha påverkat resultatet för inventeringen i mindre omfattning. I vissa fall har det till och med varit fördelaktigare att räkna fåglarna ostört på avstånd.

*Clas Hermansson
Hängiven fågelinventerare*